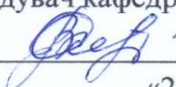

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини
Кафедра дошкільної освіти

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
завідувач кафедри дошкільної освіти

В. М. Кушнір
«27» серпня 2019 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ФП1.2.08 ДИТЯЧА ПСИХОЛОГІЯ

(шифр і назва навчальної дисципліни)

Спеціальність 013 Початкова освіта

(шифр і назва напрямку підготовки/спеціальності)

Освітня програма: Початкова освіта. Дошкільна освіта

(назва освітньої програми)

Факультет/інститут початкової освіти

(назва факультету/інституту)

2019–2020 навчальний рік

Робоча програма з «Дитяча психологія» для студентів спеціальності 013 Початкова освіта

Розробник: Попиченко С. С., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри дошкільної освіти

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри дошкільної освіти

Протокол № 1 від «27» серпня 2019 року

Завідувач кафедри дошкільної освіти

(підпис)

(Кушнір В.М.)
(прізвище та ініціали)

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні науково-методичної комісії факультету/інституту початкової освіти

Протокол № 1 від «30» серпня 2019 року

Голова науково-методичної комісії факультету/інституту початкової освіти

(підпис)

(Ящук О. М.)
(прізвище та ініціали)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 4	Галузь знань <u>01 Освіта</u> (шифр і назва)	Обов'язкова	
Модулів – 2	Спеціальність <u>013 Початкова освіта</u> (шифр і назва)		
Змістових модулів – 2		2-й	2-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання (назва)		Семестр	
Загальна кількість годин – 120		3-й	3-й
		Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних –2 самостійної роботи студента –4	Освітній ступінь: <u>бакалавр</u>	20 год.	8 год.
		Практичні, семінарські	
		20 год.	6 год.
		Лабораторні	
		–	–
		Самостійна робота	
		40 год.	106 год.
		Індивідуальні завдання:	
		40 год.	–
Вид контролю:			
екзамен.	екзамен		

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить (%):

для денної форми навчання – 33/67

для заочної форми навчання – 12/88

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета – оволодіти фаховими компетентностями:

ФК 2. Психологічна компетентність. Здатність до розвитку учнів початкової школи (або дітей раннього і дошкільного віку) як суб'єктів освітнього процесу на основі знань та умінь про їхні вікові, індивідуальні особливості та соціальні чинники розвитку. ПРН 3. Знати вікові особливості дітей раннього і дошкільного віку, індивідуальні відмінності в перебігу пізнавальних процесів учнів початкової школи.

Завдання

- засвоєння системи знань про біологічні й соціальні чинники психічного розвитку дошкільника, основні новоутворення, нормативні кризи й типові відхилення психічного розвитку дитини дошкільного віку, основи психолого-педагогічного вивчення й активізації психічного розвитку дошкільника, розвиток психіки дитини в різних видах діяльності;
- пізнання основних теоретичних, методичних і практичних питань роботи психолога з дітьми дошкільного віку та дорослими (батьками і педагогами);
- оволодіння сучасними методиками діагностування дітей дошкільного віку, дитиноцентричними, творчо-розвивальними, корекційно-розвивальними та іншими адресно спрямованими технологіями;
- формування у майбутніх фахівців навичок міжособистісного спілкування та роботи в команді, здатності до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.

Очікувані результати навчання:

ПРН 6. Володіти методиками вивчення індивідуальних особливостей перебігу пізнавальних процесів дітьми раннього і дошкільного віку та стратегії їх урахування в процесі навчання, розвитку й виховання.

3. Мова навчання:

Мова навчання: українська

4. Програма навчальної дисципліни

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. Актуальні проблеми психічного розвитку дітей дошкільного віку

Тема 1. Психологія дитини як галузь психологічної науки. Теорії дитячого розвитку

Мета, завдання та значення вивчення курсу психології дитячої. Історичний аналіз поняття «дитинство». Цінність дошкільного дитинства. Дитинство як предмет науки. Специфіка психічного розвитку дитини. Стратегії дослідження психічного розвитку дитини

Біогенетичні підходи до розвитку психіки дитини. Біогенетичний принцип у психології. Нормативний підхід до дослідження дитячого розвитку. Теорія трьох ступенів дитячого розвитку. Концепція конвергенції двох факторів дитячого розвитку. Підходи до аналізу внутрішніх причин психічного розвитку дитини. Психоаналітичні теорії дитячого розвитку. Теорія Зігмунта Фрейда. Розвиток класичного самоаналізу у працях Анни Фрейд. Епігенетична теорія розвитку особистості Еріка Еріксона.

Теорія соціального наuczіння. Виховання і розвиток. Критичні періоди соціалізації. Заохочення і покарання як умова нової поведінки. Роль наслідування у формуванні нової людини. Дитина і дорослий. Сім'я як фактор розвитку поведінки дитини.

Вчення Жана Піаже про інтелектуальний розвиток дитини. Ключові поняття концепції Ж.Піаже. Відкриття егоцентризму дитячого мислення. Стадії інтелектуального розвитку дитини.

Л.С.Виготський та його школа.

Концепція Д.Б.Ельконіна. Період раннього дитинства. Період дитинства.

Тема 2. Психолого-педагогічні умови соціалізації дитини дошкільного віку

Структура, засоби, механізми соціалізації. Соціальні фактори соціалізації дітей. Особливості соціалізації в дошкільному дитинстві.

Роль дорослого в засвоєнні дитиною соціальних норм і правил. Особливості взаємодії дитини і дорослого. Специфіка спілкування дитини з вихователем. Ефективне педагогічне спілкування з дошкільниками. Рекомендації педагогам з оптимізації взаємодії з дітьми.

Роль однолітків у соціалізації дошкільника. Форми спілкування дошкільників з однолітками. Конфлікти між дітьми та їх причини. Роль дорослого у формуванні у дітей співчутливого ставлення до однолітків.

Гендерні фактори особистісного розвитку дошкільника. Статева ідентифікація дошкільника.

Проблема розвитку і навчання в практичній роботі з дошкільниками.

Гра і продуктивні види діяльності як чинники особистісного розвитку дошкільника. Принципи організації сюжетної гри в закладі дошкільної освіти.

Організація предметно-розвивального середовища в ЗДО.

Тема 3. Психічний розвиток дітей в дошкільному віці

Психічний розвиток дитини у періоді новонародженості. Криза новонародженості. Новоутворення віку.

Немовлячий вік і його особливості. Соціальна ситуація розвитку у немовлячому віці. Спілкування як провідна діяльність немовляти. Роль рухової активності у психічному розвитку дитини. Мовленнєвий та когнітивний розвиток немовляти. Криза першого року життя. Новоутворення віку.

Соціальна ситуація розвитку у ранньому дитинстві. Роль ходьби у психічному розвитку дитини. Формування предметної діяльності. Зародження нових видів діяльності. Розвиток спілкування з дорослими і однолітками. Ранній вік як сензитивний період розвитку мовлення. Новоутворення пізнавальної сфери у період раннього дитинства. Передумови розвитку особистості. Криза трьох років. Формування особистості на етапі кризи трьох років.

Соціальна ситуація розвитку дошкільника. Загальна характеристика видів діяльності дошкільника. Сюжетно-рольова гра як провідна діяльність дітей дошкільного віку. Розвиток пізнавальних процесів дошкільника. Сенсорний розвиток дошкільників. Особливості уваги, мислення, пам'яті, мовлення та уяви. Розвиток особистості дошкільника. Розвиток самосвідомості та мотиваційної сфери дитини. Особливості емоцій і почуттів. Розвиток вольової сфери. Темперамент і характер дитини дошкільного віку.

Новоутворення психічного розвитку дошкільника.

Тема 4. Дитяча обдарованість, творчість, здібності. Діагностика та організація розвитку обдарованих дітей

Розвиток здібностей у дошкільному віці. Види здібностей. Вивчення здібностей дитини. Умови розвитку здібностей у дошкільному віці.

Творчість, творча діяльність. Становлення засад творчої особистості в дошкільному віці. Загальні психологічні правила щодо свободи, розвитку і творчості дітей.

Обдарованість як варіант розвитку дитини. Критерії визначення та види обдарованості. Портрет обдарованої дитини. Особливості пізнавальної діяльності. Психосоціальна чутливість. Фізична характеристика.

Діагностика обдарованості дитини. Організація освітньої діяльності з обдарованими дітьми. Принципи педагогічної діяльності, форми роботи. Організаційно-педагогічні моделі розвитку обдарованих дітей.

Тема 5. Психічна депривація та її вплив на розвиток дітей в перші роки життя

Поняття депривації та її види: депривація внаслідок незадоволення потреби в любові і прийнятті; сенсорна депривація, пов'язана зі збідненим середовищем і дефіцитом вражень. «Госпіталізм» як синонім до психічної депривації.

Особливості депривації в немовлячому віці. Прояви відхилень в розвитку дитини першого року життя внаслідок відсутності емоційно насичених контактів з дорослими. Залежність активності дитини від впливу соціальних факторів. Спілкування з дорослими як провідна лінія психічного розвитку в немовлячому віці. Діагностика психічного розвитку немовляти з можливою затримкою психічного розвитку.

Особливості депривації в ранньому віці. Розвиток рухової сфери, дрібної моторики, експресивності. Формування ставлення до предметного світу, інших людей, самого себе. Особливості спілкування з оточуючими.

Методика виявлення відхилень розвитку психомоторики, мовлення, емоційно-вольової сфери дітей раннього віку в ситуації депривації. Корекція поведінки дітей з метою подолання затримки в розвитку.

Особливості депривації в дошкільному віці. Характеристика пізнавальної сфери. Відставання в сприйманні, недостатня сформованість сенсорних еталонів. Труднощі в мисленнєвій діяльності. Синкретичний характер узагальнень і класифікацій. Порухнення опосередкованого запам'ятовування. Відставання у формуванні довільної функції уваги, її стійкості. Специфіка мовленнєвого розвитку. Несформованість фонематичного слуху.

Загальна характеристика емоційного статусу: висока тривожність, агресивні тенденції, страхи, зниження емоційної саморегуляції. Особистісні особливості: недостатня реалізація потреби у визнанні дорослими, проблеми адаптації до соціуму, відсутність дружних зв'язків з однолітками, несформована емпатія, тобто співпереживання, розвиток відчуження.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. Напрями професійної діяльності психолога в умовах закладу дошкільної освіти

Тема 6. Організація психологічної служби у закладі дошкільної освіти

Теоретичні засади діяльності психологічної служби.

Специфіка роботи психолога в закладі дошкільної освіти. Завдання і функції дитячого психолога. Вимоги до професійних і особистісних якостей, права та обов'язки.

Етичний кодекс психолога. Загальні етичні принципи психологів різних рівнів, професійно-етичні принципи, специфіка роботи з дітьми.

Психічне і психологічне здоров'я дітей раннього і дошкільного віку. Поняття психічного здоров'я. Фактори психічного здоров'я. Співвідношення понять психічне здоров'я і психологічне здоров'я. Рівні психологічного здоров'я. Принципи психолого-педагогічного здоров'язберігаючого супроводу дитини.

Організація психологічної служби в закладі дошкільної освіти. Обладнання психологічного кабінету. Простір взаємодії з дітьми. Простір взаємодії з дорослими (батьками, вихователями). Засоби для інтерпретаційної та організаційно-плануючої діяльності психолога.

Класифікація психологічного інструментарію. Специфічний інструментарій. Неспецифічний інструментарій. Вимоги до психологічного інструментарію.

Нормативні документи дитячого психолога. Спеціальна документація: психологічний висновок, протоколи діагностичних обстежень. Організаційно-методична документація: хронометраж, графік роботи практичного психолога, річний план роботи, план роботи на місяць, журнал та бланки психологічних запитів, річний звіт про роботу.

Тема 7. Напрями професійної діяльності психолога в умовах дитячого закладу

Напрями роботи дитячого психолога. Модель професійної діяльності психолога. Принципи діяльності.

Психодіагностика: завдання, принципи, етапи. Загальні підходи до діагностики психічного розвитку дітей. Показники нормативно-вікового та індивідуального розвитку дітей дошкільного віку.

Методи діагностики психічного розвитку дитини. Спостереження, його види, етапи процедури дослідження методом спостереження. Бесіда, інтерв'ю, анкетування, аналіз продуктів дитячої творчості. Тестування і вимоги до нього, класифікація тестів. Процедура психологічного дослідження дітей. Висновок за результатами обстеження.

Організація психодіагностичного обстеження дітей в закладі дошкільної освіти. Психологічна діагностика дітей молодшого, середнього і старшого дошкільного віку.

Психокорекція відхилень і порушень у розвитку дитини. Правила психокорекційної діяльності. Види та форми психокорекції. Заходи психокорекційного профілю. Специфіка проведення психокорекції в дошкільному навчальному закладі. Психогімнастика: релаксійні вправи, організація рухової діяльності, імітаційно-виразна діяльність.

Психопрофілактика. Напрями психопрофілактичної роботи. Форми психопрофілактики. Рівні психопрофілактики: первинний, вторинний, третинний.

Психологічне консультування. Психологічна просвіта: завдання, форми організації, засоби, тематика.

Психологічне забезпечення педагогічного процесу. Психологічний супровід освітніх (розвивальних) програм. Структура системи психологічного забезпечення освітнього процесу. Психологічне забезпечення виховного процесу. Визнання самоцінності і унікальності кожної особистості. Позитивне прийняття особистості дитини з опорою на позитивне очікування (авансування). Врахування індивідуальних особливостей дитини. Особистісне перетворення дорослого.

Тема 8. Діагностика і корекція пізнавальної сфери дошкільника

Діагностика і корекція сенсорних процесів. Нормативні показники оволодіння перцептивними діями. Предмет, мета, моделі корекції сенсорного розвитку дошкільника.

Діагностика і корекція розвитку пам'яті дитини. Особливості та основні лінії розвитку пам'яті у дітей. Методи та методики вивчення пам'яті у дошкільників. Основні напрями корекційної роботи з розвитку пам'яті. Завдання, прийоми та етапи корекційної роботи.

Діагностика і корекція розвитку мислення. Особливості і етапи розвитку мислення у дітей. Методи вивчення мислення дошкільників. Методи і методики вивчення пізнавальної активності дітей. Рівні оволодіння дітьми загальною структурою мисленнєвої діяльності. Основні напрями корекційної роботи з розвитку мислення. Етапи програми корекції розвитку мислення.

Розвивальна робота з дітьми молодшого і середнього дошкільного віку. Організація і проведення розвивальних занять з дітьми.

Розвивальна робота з дітьми старшого дошкільного віку. Цілеспрямований розвиток особистості і пізнавальних процесів у контексті підготовки до шкільного учіння. Навчання початковим шкільним умінням і навичкам (елементам письма, читання, лічби). Пріоритетний розвиток довільності психічних процесів, дрібної моторики руки. Діагностика психологічної зрілості дітей старшого дошкільного віку.

Тема 9. Вивчення і корекція емоційно-особистісного розвитку дошкільника

Вивчення мотиваційно-потребової сфери дошкільника. Загальна характеристика мотивів поведінки і потреб дитини. Методи вивчення мотиваційно-потребової сфери.

Вивчення самооцінки і домагань дітей. Розвиток самооцінки. Методи вивчення самооцінки.

Загальна характеристика емоційної сфери дошкільника. Вивчення емоційної сфери дітей. Нормативні показники розвитку волі у дітей. Діагностика розвитку волі.

Корекція розвитку особистості. Структура психокорекційного комплексу: діагностичний, настановчий, корекційний блоки, оцінка ефективності корекційних впливів. Корекція емоційних станів і особистісних якостей дитини.

Гра як засіб корекції. Арттерапія. Корекційні впливи засобами мистецтва: бібліотерапія, музикотерапія, танцювальна терапія, ритмотерапія, імаготерапія, естетотерапія, ландшафтотерапія, ефект кольорової гами, фітотерапія, робота з природним матеріалом.

Ізотерапія. Пісочна терапія. Казкотерапія як метод психокорекції.

Діагностика індивідуально-типологічних особливостей дошкільника. Програма для вивчення індивідуально-типологічних особливостей. Тести на виявлення тривожності.

Тема 10. Діагностика і корекція міжособистісної взаємодії дошкільника з однолітками

Вивчення і корекція міжособистісних ставлень у групі дошкільного навчального закладу. Загальна характеристика міжособистісної взаємодії в групі дітей дошкільного віку. Етапи соціально-психологічного дослідження групи.

Соціометричні показники міжособистісних взаємин у дошкільній групі: соціометричний статус дитини, рівень благополучності взаємин, коефіцієнт задоволеності взаєминами, індекс ізольованості, стійкість вибіркового ставлення і соціометричного статусу, мотивація виборів, статева диференціація взаємин.

Корекція міжособистісних взаємин у групі закладу дошкільної освіти.

Корекційні ігри та заняття для дітей з труднощами у спілкуванні.

5. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	пр	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль 1. Актуальні проблеми психічного розвитку дітей дошкільного віку												
Тема 1. Психологія дитини як галузь психологічної науки. Теорії дитячого розвитку	12	2	2	–	–	4	10	2	–	–	–	8
Тема 2. Психолого-педагогічні умови соціалізації дітей дошкільного віку	12	2	2	–	–	4	8	–	–	–	–	8
Тема 3. Психічний розвиток у дошкільному віці	12	2	2	–	–	4	10	–	2	–	–	8
Тема 4. Дитяча обдарованість, творчість здібності. Діагностика та організація розвитку обдарованих дітей	12	2	2	–	–	4	10	2	–	–	–	8
Тема 5. Психічна депривація та її вплив на розвиток дітей	12	2	2	–	–	4	10	–	2	–	–	8
Разом за змістовим модулем 1	60	10	10	–	–	20	48	4	4	–	–	40
Змістовий модуль 2. Напрями професійної діяльності психолога в умовах ЗДО												
Тема 6. Організація психологічної служби у ЗДО	12	2	2	–	–	4	10	2	–	–	–	8
Тема 7. Напрями професійної діяльності психолога в ЗДО	12	2	2	–	–	4	10	2	–	–	–	8
Тема 8. Діагностика і корекція пізнавальної сфери дошкільника	12	2	2	–	–	4	8	–	–	–	–	8
Тема 9. Діагностика і корекція емоційно-особистісного розвитку дошкільника	12	2	2	–	–	4	12	–	–	–	–	12
Тема 10. Діагностика і корекція міжособистісної взаємодії дошкільника з однолітками	12	2	2	–	–	4	12	–	2	–	–	10
Разом за змістовим модулем 2	60	10	10	–	–	20	52	4	2	–	–	46
Усього годин	120	20	20	–	–	40	100	8	6	–	–	86
Модуль 2												
ІНДЗ	–	–	–	–	40	–	–	–	–	–	20	–
Усього годин	120	20	20	–	40	40	120	8	6	–	20	86

6. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
1.	Психологія дитини як галузь психологічної науки. Теорії дитячого розвитку	2	–
2.	Психолого-педагогічні умови соціалізації дітей дошкільного віку	2	–
3.	Психічний розвиток у дошкільному віці	2	2
4.	Дитяча обдарованість, творчість здібності. Діагностика та організація розвитку обдарованих дітей	2	–
5.	Психічна депривація та її вплив на розвиток дітей	2	2
6.	Організація психологічної служби у ЗДО	2	–
7.	Напрями професійної діяльності психолога в ЗДО	2	–
8.	Діагностика і корекція пізнавальної сфери дошкільника	2	–
9.	Діагностика і корекція емоційно-особистісного розвитку дошкільника	2	–
10.	Діагностика і корекція міжособистісної взаємодії дошкільника з однолітками	2	2
Всього		20	6

7. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
1.	Психологія дитини як галузь психологічної науки. Теорії дитячого розвитку	4	8
2.	Психолого-педагогічні умови соціалізації дитини дошкільного віку	4	8
3.	Психічний розвиток дітей в дошкільному віці	4	8
4.	Дитяча обдарованість, творчість, здібності. Діагностика та організація розвитку обдарованих дітей	4	8
5.	Психічна депривація та її вплив на розвиток дітей в перші роки життя	4	8
6.	Організація психологічної служби у закладі дошкільної освіти	4	8
7.	Напрями професійної діяльності практичного психолога в умовах дитячого закладу	4	8
8.	Діагностика і корекція пізнавальної сфери дошкільника	4	8
9.	Діагностика і корекція емоційно-особистісного розвитку дошкільника	4	12
10.	Діагностика і корекція міжособистісної взаємодії дошкільника з однолітками	4	10
Разом		40	86

8. Індивідуальні завдання

- Написати реферати на запропоновану тематику (за вибором):
 - Зародження та розвиток психології дитини в країнах Заходу.

- Вікова періодизація психічного розвитку за Е.Еріксоном.

• Внесок у розвиток психології дитини Жана Піаже.

- Внесок у розвиток психології дитини Л.С.Виготського.

- Теорія гри Д.Б.Ельконіна;

- Сучасні дослідження в галузі психології дитини.

- Діагностика та корекція емоційно-особистісного спілкування як провідної діяльності у немовлячому віці.

- Розвиток спілкування з дорослими і однолітками в ранньому (дошкільному) дитинстві.

- Методика діагностики та розвитку рухової сфери у немовлячому (ранньому) дитинстві.

- Використання можливостей предметно-знарядцевої діяльності у розвивальній роботі з дітьми раннього віку.

- Використання можливостей гри у розвивальній роботі з дітьми дошкільного віку.

- Роль образотворчої діяльності в психокорекції та профілактиці відхилень і порушень у розвитку дитини.

- Розвивальна робота з розвитку пізнавальної сфери (сприймання, мислення, пам'яті, уваги) у період раннього (дошкільного) дитинства.

- Діагностика та розвивальна робота з розвитку мовлення дитини раннього (дошкільного) віку.

- Особливості перебігу почуттів дітей дошкільного віку та основні напрями їхнього розвитку.

- Попередження емоційних порушень у дошкільників.

- Особливості проявів тривожності у дітей раннього (дошкільного) віку.

- Розвиток і виховання вікових та індивідуальних особливостей волі дошкільника.

- Діагностика та корекція особливостей міжособистісних відносин дітей дошкільного віку.

2. Підібрати набір діагностичних методик для дітей молодшого, середнього, старшого дошкільного віку:

- з розвитку пізнавальної сфери,

- з розвитку емоційно-особистісної сфери.

3. Скласти конспект психокорекційного заняття для однієї з вікових груп (молодшої, середньої, старшої) дошкільного закладу з визначенням завдань і засобів корекційних впливів.

4. Скласти план психопрофілактичних заходів в умовах закладу дошкільної освіти для однієї з вікових груп.

5. Підготувати стендовий матеріал рекомендаційного характеру для батьків (тематика за вибором).

9. Методи навчання

Словесні (розповідь, бесіда, лекція тощо), наочні (ілюстрація, демонстрація тощо), практичні методи, репродуктивний метод, частково-пошуковий метод, метод проблемного навчання, самостійна робота студентів, розв'язування задач або творчих завдань, інтерактивні методи навчання, рольові ігри тощо.

12. Методичне забезпечення

1. Нормативні документи.
2. Комплекс навчально-методичного забезпечення.
- 2..Опорні конспекти лекцій,
3. Презентація лекцій.
4. Ілюстративні матеріали.
5. Діагностичні тести та опитувальники.
6. Збірники психологічних завдань.

13. Рекомендована література

Основна

1. Бех І. Д. Виховання особистості: У 2 кн. Кн. 1: Особистісно орієнтований підхід: теоретико-технологічні засади / І. Д. Бех. – К.: Либідь, 2003.–280 с.
2. Валитова І. Е. Психологія розвитку ребенка дошкільного віку. Задачі й уявлення / І. Е. Валитова. – Мінск: Університетское, 1999. – 158 с.
3. Волков Б. С. Детская психология: Логические схемы / Б. С. Волков, Н. В. Волкова. – М.: Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 2003. – 256 с.
4. Дуткевич Т. В. Дитяча психологія: Навч. пос. / Т. В. Дуткевич. – К.: Центр учбової літератури 2012. – С.1 – 347.
- 5.. Дуткевич Т. В. Дошкільна психологія: Навч. пос. / Т. В. Дуткевич. – К.: Центр учбової літератури 2007. – 392с.
6. Кононко О.Л. Соціально-емоційний розвиток особистості (в дошкільному дитинстві): Навч. посіб. для вищ. навч. закладів / О.Л.Кононко. – К.: Освіта, 1998. – 255с.
7. Лисина М. И. Проблемы онтогенеза общения / М. И. Лисина. – М.: Знание, 1986. – 144с.
8. Мухина В.С. Детская психология / В. С. Мухина. – М.: ЭКСМО-Пресс, 2000 – 352 с.
9. Обухова Л. Ф. Детская психология: теории, факты, проблемы / Л. Ф. Обухова. – М., 1997. – 351с
10. Павелків Р. В. Дитяча психологія: навч. посіб. / Р. В. Павелків, О.П.Цигипало. – К.: Академвидав, 2008. – 432с.
11. Павелків Р. В. Дитяча психологія: навч. посіб. для самостійної роботи студента / Р. В. Павелків, О. П. Цигипало. – К.: Академвидав, 2011. – 376 с.
12. Приходько Ю. О. Нариси становлення та розвитку дитячої психології: Навч. посібник для вищих навч. закладів / Ю. О. Приходько. – К.: НПУ ім. М.П.Драгоманова, 1999. – 205 с.
13. Смирнова Е. О. Детская психология / Е. О. Смирнова. – М.: Владос, 2003. – 386 с.
14. Терлецька Л. Г. Психологія дитинства: практикум. Навч. посібник / Л. Г. Терлецька. – К.: Главник, 2006. – 144 с.
15. Урунтаева Г. А. Дошкільна психологія / Г. А. Урунтаева. – М.: Академия, 1996. – 305 с.
16. Эльконин Д. Б. Детская психология / Д. Б. Эльконин. – М.: Академия, 2005. – 448 с.

Допоміжна

1. Артемова Л. В. Вчись граючись. Навколишній світ у дидактичних іграх дошкільнят / Л. В. Артемова. – К.: Томіріс, 1995. – 112с.

2. Богуш А. М. Речевая подготовка детей к школе / А. М. Богуш. – К.: Рад. школа, 1984. – 176с.
3. Буре Р. С. Готовим детей к школе / Р. С. Буре. – М.: Просвещение, 1987. – 96с.
4. Венгер Л. А. Воспитание сенсорной культуры ребёнка / Л.А. Венгер, Э. Г. Пилюгина, Н. Б. Венгер. – М.: Просвещение, 1988. – 144с.
5. Воспитание гуманных чувств у детей / Под ред. А. Н. Прокопиенко, В. К. Котырло. – К.: Рад. школа, 1987. – 174с.
6. Воспитание нравственных чувств у старших дошкольников / Под ред. А. М. Виноградовой. – М.: Просвещение, 1989. – 96с.
7. Выготский Л. С. Воображение и творчество в детском возрасте / Л.С. Выготский. – М.: Просвещение, 1991. – 93с.
8. Готовність дитини до навчання / Упоряд.: С. Максименко та ін. – К.: Мікрос - СВС, 2003. – 111с.
9. Емоційний розвиток дитини / Упоряд.: С. Максименко, К.Максименко, О. Главник. – К.: Мікрос - СВС, 2003. – 112с.
10. Индивидуальный подход к детям в воспитательно-образовательном процессе детского сада: Метод. реком. / Под ред. В.К.Котырло, С.Е.Кулачковой. – К.: Рад. школа, 1989. – 88с.
11. Інтелектуальні здібності дитини / Упоряд.: С.Максименко, К.Максименко, О. Главник. – К.: Мікрос - СВС, 2003. – 96с.
12. Костюк Г. С. Загальна характеристика онтогенезу людської психіки // Навчально-виховний процес і психічний розвиток особистості/ Г.С. Костюк. – К, 1989. – С. 70–98.
13. Костюк Г. С. Навчально-виховний процес і психічний розвиток особистості / За ред. Л. М. Прокопиенко. – К.: Рад. школа, 1989. – 608с.
14. Котырло В.К. Развитие волевого поведения у дошкольников / В.К.Котырло. – К.: Рад. школа, 1971. – 196с.
15. Матюгин И. Ю. Как развивать внимание и память вашего ребенка. Книга для детей и их родителей / И. Ю. Матюгин, Т. Ю. Аскоченская, И.К.Бонк. – М.: Эйдос, 1993. – 112с.
16. Мислення дитини / Упоряд.: С.Максименко, Л.Кондратенко, О.Главник. – К.: Главник, 2004. – 112с.
17. Ніколенко Д. Ф., Прокопиенко Л. М. Розумове виховання дітей дошкільного віку // Дошк. пед. психологія / За ред. Д.Ф.Ніколієнка. – К., 1987. – С. 92 – 104.
18. Пам'ять дитини / Упоряд.: С.Максименко, Л.Терлецька, О.Главник. – К.: Главник, 2004. – 112с.
19. Піроженко Т. Мовлення дитини: Психологія мовленнєвих досягнень дитини / Т. Піроженко. – К.: Главник, 2005. – 112с.
20. Развитие личности ребенка от трёх до пяти / Сост. В.Н.Ильина. – Екатеринбург: У-Фактория, 2005. – 512с.
21. Развитие личности ребёнка от пяти до семи. – Екатеринбург: У-Фактория, 2005. – 600с.
22. Роговик Л. Психомоторика дитини / Л. Роговик. – К.: Главник, 2005. – 112с.
23. Розвиток пізнавальних процесів дитини / Упоряд.: С.Максименко, В.Маценко, О.Главник. – К.: Мікрос - СВС, 2003. – 112с.
24. Савенков А. И. Путь к одарённости: исследовательское поведение дошкольников А. И. Савенкова. – СПб.: Питер, 2004. – 272с.

25. Тамберг Ю. Г. Развитие творческого мышления детей / Ю. Г. Тамберг. – Екатеринбург: У-Фактория 2004. – 208с.

26. Увага дитини / Упоряд.: С.Максименко, Л.Терлецька, О.Главник. К.: Главник, 2004. – 112 с.

27. Формирование взаимоотношений дошкольников в детском саду и семье / Под ред.. В. К. Котырло. – М.: Педагогика, 1987. – 142 с.

17. Інформаційні ресурси

1. www.education.gov.ua – веб-сторінка Міністерства освіти і науки України.
2. <http://www.nbuv.gov.ua/> – Національна бібліотека України ім. В.І.Вернадського.
3. <http://www.gntb.n-t.org/> – Державна науково-технічна бібліотека України (Київ)
4. <http://www.library.edu-ua.net/> – Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В.О.Сухомлинського
4. <http://www.library.kr.ua/libworld/elib.html> – Бібліотеки в Інтернеті
5. <http://lib.meta.ua> – Бібліотека на Meta.ua (Харків)